

Stel je eens voor:

Het is ochtend. Er valt een zonnestraal op je gezicht. Je doet je ogen open, wrijft ze even uit, en kijkt om je heen. Is dit een droom? Je wrijft je ogen nog eens uit. Door je oogspleten kijk je voorzichtig nog eens rond. Waar ben je? Toen je gisteravond je bed in kroop was alles nog gewoon, en nu? Je bed is opeens zo groot dat er wel drie mensen in passen en het is helemaal gemaakt van ... goud.

Van buiten komen er allerlei geluiden: een blaffende hond, fluitende vogeltjes, voetstappen, stemmen, het getrappel van paardenhoeven. Je ogen dwalen door de kamer: aan de muur hangt een schilderij van iemand die eruit ziet als een koning. Naast het schilderij hangen twee glimmende zwaarden. Je ziet een grote ronde spiegel, een zilveren poederdoos, een oude landkaart. Allemaal mooie spullen en zo te zien ook heel kostbaar. Maar ze zijn wel een beetje .. ouderwets.

In de hoek van de kamer staat een meneer met een grote witte pruik op. Je schrikt, maar hij kijkt je vriendelijk aan en geeft een knikje. Dan knipt hij zachtjes met zijn vinger. De deuren van de kamer gaan onmiddellijk open. Eerst komt een meneer met een fluit binnen en daarna nog wat muzikanten. Tenslotte wordt er een soort piano naar binnengedragen.

‘Een hele goede morgen majesteit’, zegt de meneer met de fluit, ‘wat zullen we vandaag voor u spelen, majesteit?’.

Majesteit? Dat zal die meneer met de pruik dan wel zijn, denk je bij jezelf. Maar alle ogen zijn op jouw gericht dus je mompelt verbaasd ‘uhm, doe maar uh, een vrolijk muziekje?’.

‘Maar natuurlijk majesteit, een voortreffelijke keuze op deze zonnige morgen!’ zegt de meneer met de fluit, ‘een vrolijk muziekje voor onze koning Lodewijk!’.

‘Maar ik heet helemaal geen L.. ‘ probeer je nog te zeggen. Maar het is al te laat: de muzikanten beginnen te spelen alsof het een lieve lust is. De muziek is zo aanstekelijk dat je je helemaal blij voelt worden van binnen. ‘Ach wat’, denk je, ‘het is eigenlijk best leuk om koning te zijn!’ en je springt het bed uit en begint te dansen. De meneer met de pruik en de muzikanten lachen en dansen met je mee.

Ondertussen loopt er een dienstmeisje langs het raam. Ze gluurst stiekem even naar binnen om te zien wat er aan de hand is. Dan holt ze gauw naar een ander dienstmeisje en fluistert haar toe: ‘de koning danst!’. De paardenknecht die dit toevallig hoort roept naar de koetsier: ‘He daar, heb je het al gehoord? De koning danst!’.

En het duurt niet lang of het gonst door het hele paleis:

‘De koning danst!’

Wat zou jij doen als je écht de koning of koningin was?
 Zou je iets moois voor jezelf kopen? Zou je iets willen veranderen? Of zou je iets verbieden?

Je mag het hier onder opschrijven.

Als je dit ziet dan is er wat te doen: Een invul-, een doe- of luisteropdracht

Als je dit ziet dan is wat te horen: een muziekvoorbeeld.

Koninklijk besluit:

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

De Koning

Koning Lodewijk

Tja, hoe zou dat zijn? Je bent nog een kind en toch al de baas van een groot land? Voor jou is het misschien een droom, maar voor *Lodewijk de Veertiende* was het werkelijkheid.

Lodewijk's vader, de koning van Frankrijk, stierf in 1643. Omdat Lodewijk zijn enige kind was werd hij de nieuwe koning. Hij was toen pas vier jaar oud!

Als hele kleine jongen was hij al de baas over een groepje dansers, omdat hij zo van dansen hield. Toen hij volwassen werd kreeg hij de macht over heel Frankrijk en die gebruikte hij ook: hij liet enorme paleizen bouwen, voerde nieuwe wetten in en ging op oorlogspad. Hij deed alles wat zijn hartje hem begeerde.

De voorstelling 'De koning danst' waar je naar toe gaat speelt zich af in de tijd van koning Lodewijk en de muziek wordt gespeeld door het orkest **Holland Symfonia**.

Het orkest

Omdat een orkest in de tijd van koning Lodewijk veel kleiner was dan nu, doen niet alle instrumenten van *Holland Symfonia* mee. De instrumenten die wel mee doen zie je op bladzijde 6.

Weet jij iets van instrumenten?

Probeer zoveel mogelijk instrumentennamen bij het goed plaatje op bladzijde 6 te zetten. Je mag kiezen uit:

Trompet, viool, altviool, cello, contrabas, dwarsfluit, fagot, hobo, pauk, teorbe (een soort gitaar) en **klavecimbel** (een soort piano).

Gebruik een potlood als je het niet zeker weet. Je mag overleggen met je groepje.

Families....

Heb je alle instrumentennamen opgeschreven? Dan wordt het tijd om voor te stellen aan de vier grote *instrumentenfamilies*:

Familie 1. De instrumenten met **snaren**

Familie 2. De instrumenten waar je op kunt **blazen**

Familie 3. De instrumenten waar je op kunt **slaan**

Familie 4. De **elektronische** instrumenten (maar die bestonden vroeger nog niet).

Bij de **snaarinstrumenten** horen alle instrumenten met snaren: de gitaar, de banjo, de harp...

De **teorbe** (een soort luit) is ook een snaarinstrument. Je bespeelt deze door met je vingers de snaren te *tokkelen*, net als bij een gitaar.

En je zou het niet zeggen, maar ook de **klavecimbel** is een snaarinstrument. Binnen in de klavecimbel zitten heel veel snaren. Als je een toets indrukt dan tokkelt een pennetje een snaar aan.

Voorbeelden: **1** (klavecimbel) en **2** (teorbe).

In ons orkest zijn er 4 soorten snaarinstrumenten die je met een strijkstok bespeelt. De kleinste klinkt het hoogst, de grootste het laagst.

Voorbeeld: **3**

Kleur op het blad met de instrumenten de zes vakjes met snaarinstrumenten in met dezelfde kleur. Als je geen kleurtjes hebt zet er dan de letters **SN** in.

Bij de **blaasinstrumenten** horen alle instrumenten waar je op moet blazen. Maar dat blazen gaat niet bij alle instrumenten hetzelfde. Je kunt op drie manieren blazen:

manier **1**. Blazen tegen een scherp randje.

Je krijgt zo een *fluittoon*. De wind maakt ook op die manier muziek als hij langs dakgoten of schoorstenen blaast.

Voorbeeld: ♪ 4

manier 2. Blazen met een riet

Als je iets heel duns laat trillen door er tegen te blazen (bijvoorbeeld een grassprietje) krijg je een toon.

riet, gemaakt van heel dun bamboe

Voorbeeld: ♪ 5

manier 3. Je lippen laten trillen

Als je je lippen tegen elkaar spant en dan blaast, gaan ze trillen (een 'vies' geluid...). Als je zo tegen een holle buis blaast krijg je een toon.

Voorbeeld: ♪ 6

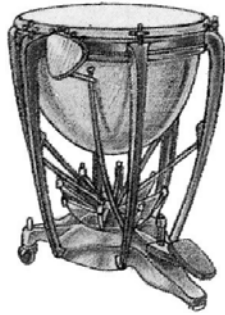
Kleur nu de vakjes van de blaasinstrumenten in met een andere kleur dan de snaarinstrumenten. Of zet er de letter **B** in.

Tot de familie van de **slaginstrumenten** tenslotte horen alle instrumenten waar je op kan slaan, mee kan schudden of wrijven. Dat zijn er heel wat: trommels, bellen, klokken,

staven, sambaballen, enzovoort. Ze kunnen van metaal, hout of plastic zijn. Trommels hebben een vel.

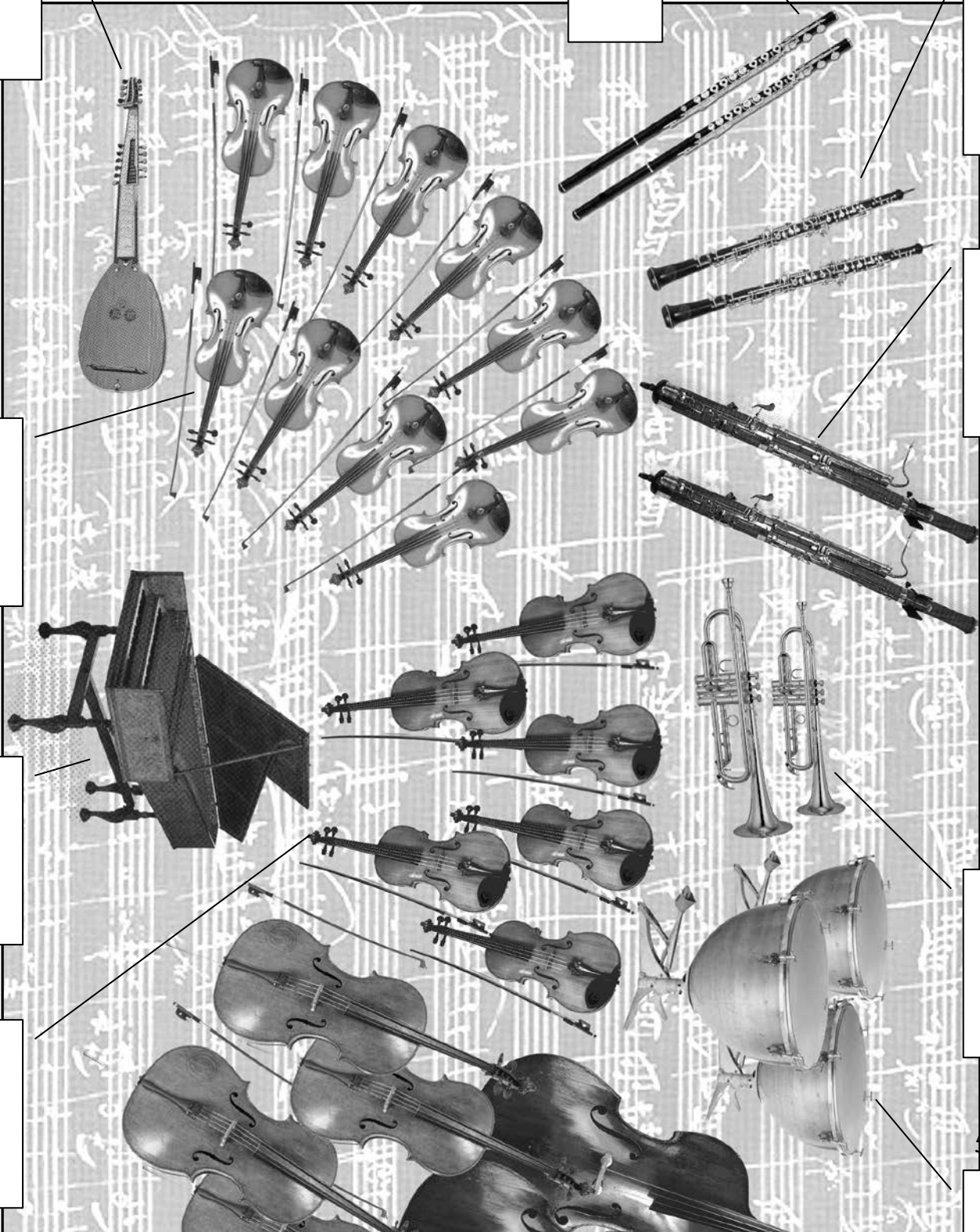
Voorbeeld: ♪ 7

Geef het vakje met het slaginstrument

te kleur of zet er SL in.

Een orkest uit 1650

Herken de klank

Het *luisteren* naar een orkest is veel leuker als je de instrumenten een beetje uit elkaar kunt houden. In het begin is dat best moeilijk, maar als je oefent word je er vanzelf beter in. Wie speelt daar die mooie toon? Ah, dat moet de hobo zijn. En dat geroffel.... dat is natuurlijk van de pauken.

Kun jij de instrumenten of de families herkennen? Omcirkel wat je hoort.
Als je meer instrumenten hoort gaat het om het instrument dat het duidelijkste klinkt.

1. ♪ 8	trompet	dwarsfluit	viol
2. ♪ 9	contrabas	hobo	viol
3. ♪ 10	klavecimbel	hobo	pauken
4. ♪ 11	contrabas	fagot	teorbe
5. ♪ 12	trompet	cello	hobo
6. ♪ 13	fagot	pauken	klavecimbel
7. ♪ 14	snaarinstrumenten	slaginstrumenten	blaasinstrumenten

En welk muziekinstrument vond jij het mooiste? .....

Plakplaatje

Je krijgt nu twee werkbladen. Op de linkerkant van werkblad 1 zie je een compleet orkest, het is alleen wat door elkaar gehusseld. Rechts staan wat 'extra' plaatjes. Op het andere werkblad zie je een paleis van koning Lodewijk.

Koning Lodewijk heeft besloten dat vanavond zijn favoriete muziek: het *ballet van de nacht* gespeeld wordt, want hij heeft ontzettend veel zin om te dansen. Er is alleen één probleem: er is nog helemaal geen orkest.

Kun jij de orkestleden op hun plek zetten?

Gebruik de achterkant van je map als voorbeeld (het hoeft niet *precies* hetzelfde, maar wel ongeveer) Werk van achter naar voren. Als eerste de pauken en als laatste de dirigent met de klavecimbel. De teorbje speelt niet mee bij deze muziek.

En als je daar helemaal mee klaar bent mag je er nog wat extra plaatjes bij plakken om er een echt feest van te maken. Je mag het paleis natuurlijk ook een beetje kleur geven.

LES 2

Zonnekoning

Toen Lodewijk groot was geworden werd hij de baas over alles en iedereen in Frankrijk. Hij kon doen en laten wat hij wilde. Hij zag zichzelf als de zon die overal op schijnt en waar alles omheen draait. Hij noemde zichzelf dan ook de **zonnekoning**.

Hij hield erg van de zon (en van zichzelf!) en zong graag het volgende liedje als hij ging wandelen

***In het zonlicht baden
Straat en plein en kade
Ze staan zowat in brand***

***Zo door ons aanbeden
Schijnt de zon tevreden
Nu gaan we naar het strand***

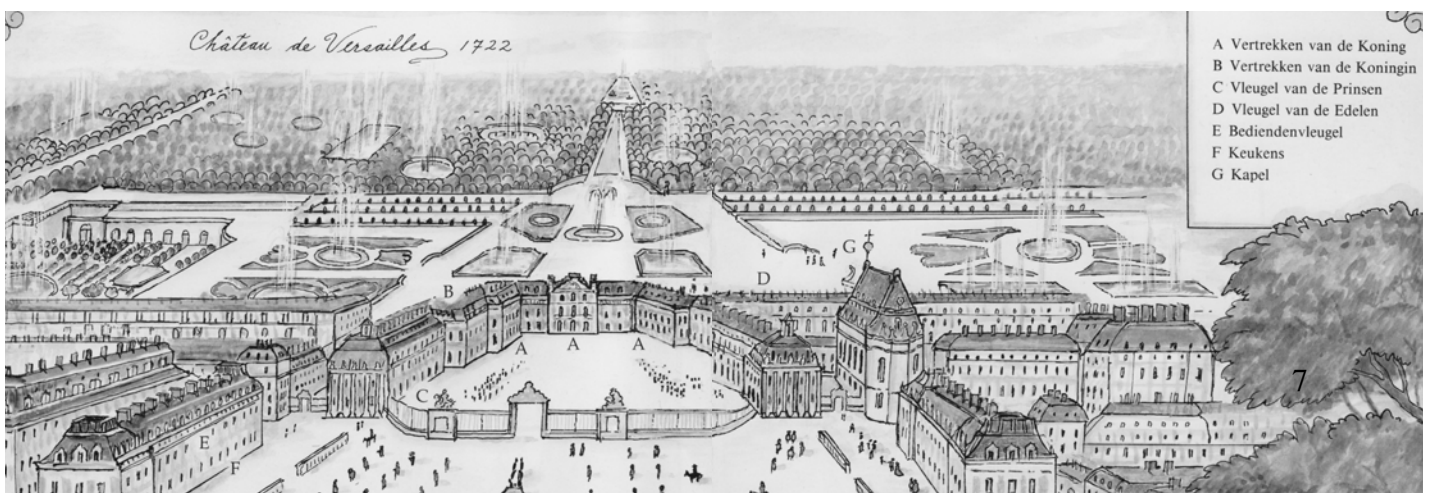

Luister naar het liedje op de cd. 🎵 15

(Oeps, de zanger maakt een klein foutje. Heb jij het ook gehoord?)

Probeer het refrein maar mee te zingen. Als je het goed oefent kun je het bij de voorstelling ook meezingen!

Een majestueus paleis

als *Luulie*, op z'n Frans). Hij schreef muziek voor de koning en dirigeerde het orkest.

Een dodelijke stok..

Als Lully dirigeerde gebruikte hij een grote stok om de maat aan te geven. Op een keer raakte hij daarmee per ongeluk heel hard zijn voet. De voet begon te ontsteken en deze ontsteking is hem fataal geworden!

Lully gebruikte bij het dirigeren vaak een stok om de maat aan te geven (helaas voor hem...), maar hij dirigeerde soms ook met zijn handen.

Hoe geef je de maat aan met je handen?

Bij heel veel muziek (maar niet alle!) kun je meetellen in tweeën.
Dat gaat dan zo: één twee één twee één twee ..... enzovoort

Als je dat met je hand dirigeert gaat het zo:

Volg met je rechterhand hand de pijlen van de tekening hiernaast. Je begint bovenaan en eindigt ook weer bovenaan. De eerste tel is op het laagste punt en de tweede tel iets hoger. Probeer je hand te laten 'stuiteren': Eerst valt hij naar beneden, dan stuitert hij naar rechts, dan valt hij naar links en tenslotte stuitert hij weer omhoog.

Als dat goed gaat kun je ook je linkerhand mee laten doen.
Die doet precies hetzelfde, alleen in spiegelbeeld:

Probeer nu maar eens een 'orkest' te dirigeren.
Eerst dit muziekje: ♪ 16

En nu iets sneller: ♪ 17.

En kun je ook laten zien of de muziek hard of zacht is?

Als het zacht is dirigeer je heel klein,

Als het hard is dirigeer je heel groot.

Lodewijk de ballet-ster

Aan het hof van Lodewijk werd het *ballet*, zoals we dat nu nog steeds kennen, uitgevonden. Iedereen danste ballet: ministers, generaals, officiers, en natuurlijk de koning zelf. Als je niet aan ballet deed dan telde je niet mee. Vrouwen mochten in het begin niet meedoen. De koning vond dat toch wel jammer, dus later mocht het wel.

Lodewijk was heel goed in ballet en zijn optredens waren beroemd in heel Europa. Hij was de allereerste ballet-ster.

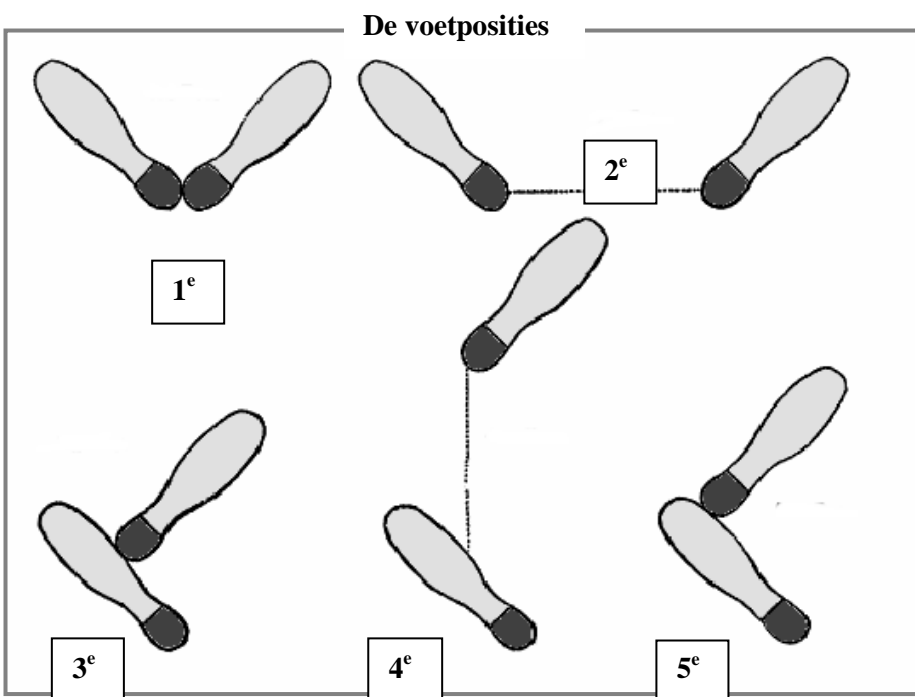
Zijn favoriete ballet was het *ballet van de nacht* waarin hij de rol van Zonnegod danste. Tja, dat was natuurlijk te verwachten...

Lodewijk XIV als Zonnegod

Een spoedcursus hofdansen

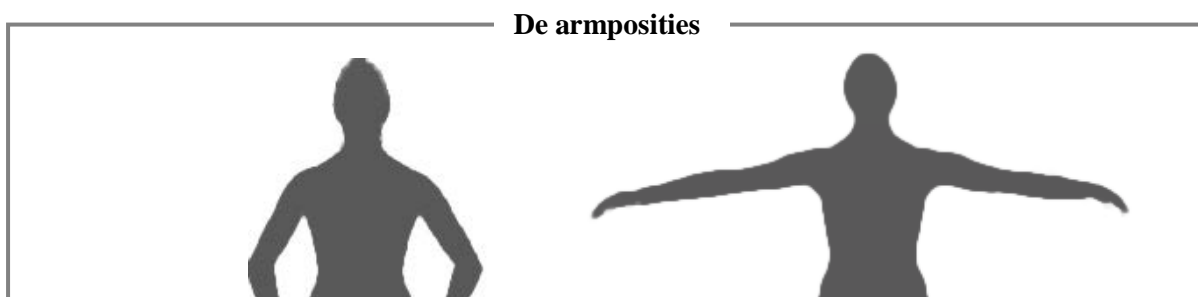

In het ballet heb je vijf *posities* voor je **voeten**. Probeer ze maar eens uit.

Als je het jezelf écht moeilijk wilt maken, kun je je voeten ook helemaal dwars zetten. In de vijfde positie sta je dan met beide hakken tegen de tenen van de ander voet.

De **armen** hebben ook vijf posities. De plaatjes staan in spiegelbeeld dus je kunt net doen alsof je voor de spiegel staat als je ze nadoet.

Springen en buigen

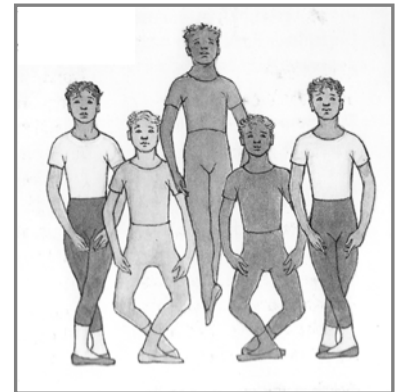
5^e

Plier (spreek uit: pli-jee) Buig door je knieën en kom weer omhoog

Saute (spreek uit sotee) Spring omhoog en kom weer precies zo neer als je begon

‘Koningssprong’

De favoriet van koning Lodewijk, dus we noemen het even de *koningssprong*:

Spring omhoog vanuit de vijfde positie en wissel je voeten om.

Revérence

Tenslotte: elke dans wordt afgesloten met een *revérence*, een sierlijke buiging.

Dansmeester

Koning Lodewijk had een *dansmeester* in dienst die allemaal leuke nieuwe dansen bedacht voor de koning.

Misschien is er in de klas ook wel iemand die eventjes dansmeester(es) wil zijn?

Hang de vijf voetposities en de vijf armposities op het bord.

Kies één van de volgende muziekjes van de cd: 🎵 18, 🎵 19 of 🎵 20

Gebruik een aanwijsstok.

Iedereen gaat achter zijn of haar stoel staan.

We beginnen met alleen de voetposities.

Als de muziek begint zeg je met luide stem in welke positie iedereen moet gaan staan. (bijvoorbeeld: " **eerste positie** " of " **één** "). Voor de duidelijkheid wijs je ook het plaatje op het bord aan.

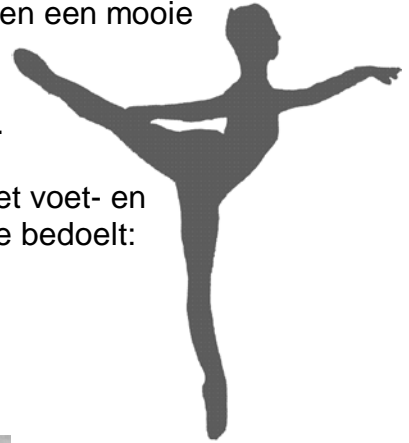
Dan kies je een nieuwe positie, enzovoort.

Je mag ook af en toe " **plier** " (door de knieën buigen) of " **saute** " (springen) roepen. Als je vindt dat de dans afgelopen is, zeg je " **révérence** " zodat iedereen een mooie buiging maakt.

Een andere dansmeester mag het eens proberen met de armposities.

Als dit goed gaat kun je ook eens proberen om een dans te maken met voet- en handposities door elkaar. Dan moet je er wel duidelijk bijzeggen wat je bedoelt: bijvoorbeeld " **voeten derde positie** " of " **armen vijf** ".

Succes!

Op de werkbladen staan vier korte *hoorspelen* die gaan over een dag uit het leven van Koning Lodewijk.

Bij een hoorspel gaat het alleen om wat je *hoort*, dus: stemmen, geluiden en muziek. De bedoeling is dat elk hoorspel door een groepje wordt uitgevoerd. Je mag natuurlijk ook best een beetje toneelspelen, zodat er ook nog wat is te zien.

Dit zijn de vier hoorspelen:

Hoorspel 1 - Het koninklijke ontwaken

Hoorspel 2 - Een winderige wandeling

Hoorspel 3 - Plannetjes

Hoorspel 4 - **Saute!** (Als je dansers in je groepje hebt)

Hoe maak je een hoorspel?

- Maak **groepjes** van ongeveer 5 kinderen. Elk groepje krijgt een hoorspel*script*.
- Verdeel de **rollen**. Jongens mogen ook meisjesrollen spelen en andersom.
- Bepaal wie de **cd-speler** bedient.

De Geluidenmakers:

- Denk goed na **welke geluiden** er allemaal te horen zouden kunnen zijn: denk aan voetstappen, geratel van wielen, dierengeluiden, wind, regen, stemmen enz. Schrijf de geluiden op in het vak 'aantekeningen' onder aan deze bladzijde.
- Bedenk **hoe** je die geluiden het beste zou kunnen namaken (gebruik je fantasie!).
- Spreek goed af **wie** de geluiden maakt en **wanneer**.

De bediener van de cd-speler:

- In de hoorspelen staat aangegeven wanneer je de muziekfragmenten kunt gebruiken, maar je mag het ook anders doen.

De 'toneelspelers':

- Als je je **tekst** leest, dreun hem dan niet op. Probeer er iets van te maken. En je mag overdrijven!
- Je mag de tekst wel een klein beetje veranderen als je daar leuke ideeën voor hebt. Maar zorg wel dat je op tijd klaar bent. De tekstjes tussen [ ] moet je niet oplezen.

Tenslotte:

- **Oefen** het hoorspel goed en luister of er misschien nog iets verbeterd moet worden.
- Speel het hoorspel voor de klas, neem het eventueel op en luister het terug.

Aantekeningen

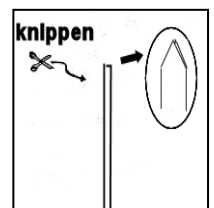
Geluiden in ons hoorspel:

Extra .....

Zelf 'instrumenten' maken

Doe het zelf: *Een snaarinstrument*

Span een elastiek over een hol voorwerp: een stevige doos, een blik, een kistje. Tokkel het elastiek met je vingers. Je kunt de toon verhogen en verlagen door het elastiek strakker en losser te trekken

Doe het zelf: *blaasinstrument met een scherp randje*

- Neem een pennendop of een fles en blaas tegen de rand.
- Voor de knutselaars: Neem pvc-buisjes van verschillende lengtes en maak ze aan één kant dicht met klei. Hoe korter het buisje hoe hoger de toon. Maak ze aan elkaar vast en je hebt een panfluit.

Doe het zelf: blaasinstrument met een 'riet'

- Neem een plastic rietje en knip 2 schuine stukjes van de bovenkant af. Duw het kleine driehoekje dat je nu hebt een beetje plat. Blaas op het rietje.
- Blaas tussen 2 blaadjes papier door.
- Blaas op een dubbelgevouwen grasspriet

Welke dans- en muziekwoorden staan hier?

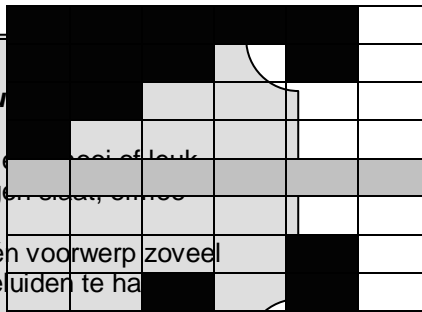
- BACRONTSA .....
- CREVRENEE .....
- TIGERIND .....
- ESTAU .....

Doe het zelf: 'lippen'

- Blaas met gtuinslang met

Doe het zelf: slaginstru

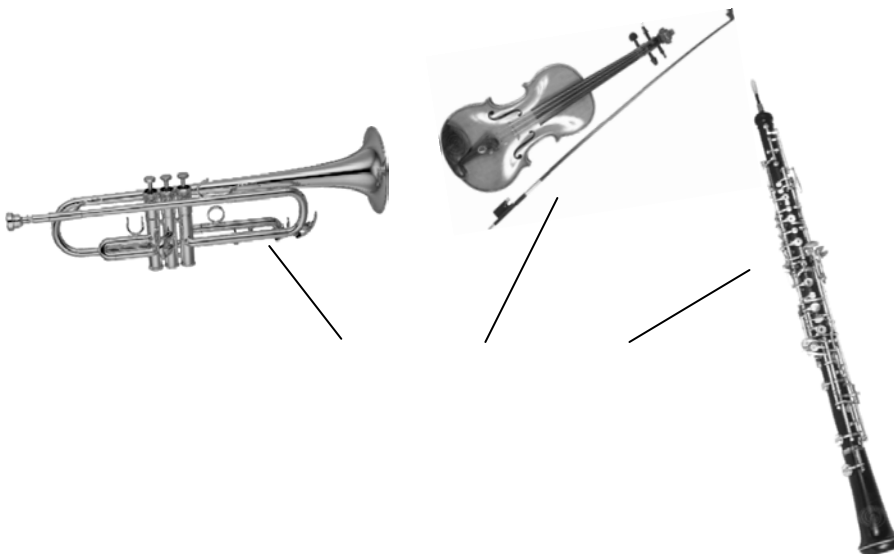
- Zoek een voorwerp dat een mooi of leuk geluid maakt als je er tegen slaat, omhoog schudt of er langs wrijft.
- Probeer eens om uit één voorwerp zoveel mogelijk verschillende geluiden te ha

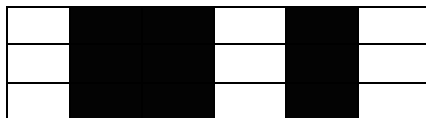

- .....
- POMTERT .....
- BOOH .....
- MASTERSEDEN .....
- PAKU .....

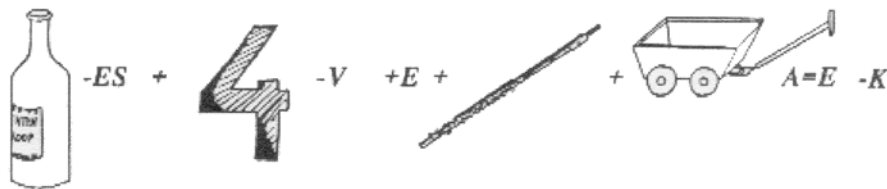
Instrumentenpuzzel

Welk instrument krijg je als je alle instrumentennamen invult? .....

Rebus: Wat voor een muzikant wordt hier bedoeld? .....

Een koningsmaal:

Wist je dat Lodewijk *ontzettend* veel at? Het diner bestond uit maar liefst veertig gerechten! Na zijn dood bleek dat zijn maag twee keer zo groot was als dat van een normaal mens! Dat verklaart een hoop... Tijdens het eten was het trouwens muisstil. Lodewijk hield niet van praten tijdens het eten...sssst.

